

Starški list

2014/27

15.06.2014 Swójbny
swjedzeń w Hórkach

17.06.2014 Džěacy
swjedzeń za pěstowarske
džěci w Hórkach

23.07.2014 wulět
hortskich džěci
Ralbičanskeho a
Wotrowskeho horta

27.08.2014 wulět
hortskich džěci
Chróšćanskeho a
Malešanskeho horta

wudaće: nalěčo 2014/27
wudawaćel: Serbske šulske towarstwo z.t.
Póstowe naměsto 2
02625 Budyšin
tel.: 03591 550216
faks: 03591 550220

info@sorbischer-schulverein.de
www.sorbischer-schulverein.de
zamołwitej redaktorce: Marja Jaworkowa/Monika Süßowa
tel.: 03591 550215

fota: SŠT, str. 1 Sakska statna kenclija / Jürgen Jeibmann; str. 9 a str. 6 (němski list) M. Bulank
© 2014 Serbske šulske towarstwo z.t./Sorbischer Schulverein e.V.

Lubi starši,

w tutym lěće chcemy so wosebje wažnosći swójbny wěnować. Bohudźak mamy we Łužicy hišće poměrnje wjele swójbow z wjacorymi dźěćimi, kotrež wotrostu doma z podpěru dźědow a wowkow abo susodow a přećelow. Do najmłódšich gmejnow liči Ralbičansko-Róžeńčanska. Tuž chodži tam do našeje pěstowarnje ze žłobikom a hortom tež najwjace dźěći, mjenujcy 190. Jako nošer móžemy kubłanje Wašich dźěći skutkownje podpěrać, ale schowanosc a wěstosc w swójbje drje lědma móžemy narunać. Wažne je, zo so tež naše dwurěčne swójbny socialnje, hospodarsce a politisce kaž tež nabožinsce a prawnisce škitaja. Nad tym chcemy jako towarstwo w přichodze dale stražować a sej wotpowědne prawa wužadac.

Tradicionalnje pěstujemy naše swójbne a narodne swjedženje, nabožnosć, nałožki a swjedženje z přećelemi. To wotbłyšćuje so tež w našich dźěćacych zarjadnišćach. Zachowajmy sej tute bohatstwo tež w přichodze. Hižo nětko Was přeprošuju na naš swójbny swjedžen w juniju.

Žohnowany póstny čas a chwile dosć za zaběru z Wašimi dźěćimi přeje Wam

Waša

Ludmila Budarjowa
předsydka Serbskeho šulskeho towarstwa z.t.

Wobsah:

2014 - Sakska, kraj swójbow - Stanisław Tilich	1
Swójba w srjedźišću	3
Wjeselo při camprowanju a wobkedźbowanju ptačkow - pěst. Němcy	5
W horće so šulske dźěći kubłaja a wothladaja - hort w Ralbicach	7
My chcemy „džakuju” prajić - pěstowarnja Malešecy	9
Žłobik wotewrjeny tež za najmjeńšich - pěstowarnja Wotrow	10
Swójbny w horće zhromadnje sportuja - hort w Chróścicach	11
Cyłotne kubłanje z Kett-metodu	12

2014 - Sakska, kraj swójbow

Lubi starši,

sakske statne knježerstwo je sej za 2014 lětnu temu „swójba“ wuzwoliło. Nowo-lětnje přijeće w Hygienowym muzeju w Drježdžanach pod motom „Sakska, kraj swójbow“ bě za to poradženy zazběh: Mjez tysac hosćimi běchu wjele swójbow a 200 džěci a młodostnych. Woni su zwučeny ramik złamali a k pisanemu a wožiwjacemu zarjadowanju přinošowali. Wosebje zahorił je mje angažement tych, kotřiž buchu z džaknym wopismom wuznamjenjeni. Jich zasadženje pokazuje všelakorosć potřebow swójbow: Wuznamjenjena bu jedna baba, dušepastyr w chorowni, swójbna poradžowarka kaž tež jedna strowotniska kmótra.

Tež Serbske šulske towarstwo ze swojimi pěstowarnjami a swojim angažementom přinošuje k tomu, zo je Sakska dobra domizna za swójby. Wone podpěruje wšěch, kotrymž su posrědkowanje serbsčiny jako maćerščina abo zažna dwurěčnosť wažne. Mój džak a moje připóznaće plaći při tym wuraznje staršim za jich angažowanosć a jich prócu za serbsčinu! Jich džěci budu wot toho jako přenje profitować.

Za mnje su swójby jedna z cyle wulkich temow. To ma dvě přičinje. Sprěnja, dokelž su tak wjele. W Němskej su 8,1 milionow swójbow žiwych z 12,9 milionami džěćimi pod 18 lěťami. Jich žadosće a starosće njesmědža pod blido padnyć. Tež hdyž su džensa formy swójbneho žiwjenja bóle mnohostronske a pisaniše, tak wostanje „tradicionalna“ swójba z wotstawkom najčasćiša forma: 71 procentow su mandželstwa z njepoťnolěťnymi džěćimi. Druha přičina je, dokelž trjeba stat to, štož je w swójbje žiwe, mjenujcy zhromadnosť, pomocliwosć a mjezsobna podpěra. Swójby su same ze sebje žiwe. Zo by so to poradžiło, njetrjebaja najprjedy jónu stat, ale swobodne rumy. K tomu liču wosebje, zo móža sej swójby swoje swójbne žiwjenje po swojich předstawach zarjadować. Za to je wuběrk poskitkow trěbny a wjace časa za swójby. Skrótka:

Nic wšo, štož swójby trjebaja, ma z pjenjezami činić. Smy wulkotne statne podpěry za swójby zawjedli. A najebać toho je wjace trěbne. Na nowołětnym přijeću sym prajił, zo „trjebaja swójby předjězbu“. Myslu sej, zo je to džensniši dzeń předewšěm prašenje za tych, kotřiž maja tutu předjězbu za swójby wobkedźbować. Woni maja so hibać, zo by so to wšo swójbam hišće lěpje hodžało. A starši a dźědojo a wowki měli tutu „předjězbu wobkedźbować“ a sej ju sebjewědomje wužadać.

Swobodny stat Sakska wupisa lětsa k druhemu razej „myto generacijow“. Wuznamjenić maja so projekty, kotrež zhromadnosć dźěći, młodostnych a dorosćenych wšelakich starobnych skupin spěchuja.

Tuta zhromadnosć spěchuje tež serbsčinu jako zhromadnu rěč. Přegu wšěm dźěćom wjele wjesela při wuknjenju serbskeje rěče a nadźijam so, zo změje serbsčina tež dale we wšědnym dnju swójbow swoje krute městno, wšojedne hač doma, w pěstowarni abo w šuli.

Stanisław Tilich
Ministerski prezident Swobodneho stata Sakska

Swójba w srjedźišću

Zjednocene narody postajichu lěto 2014 za Mjezynarodne lěto swójby. Předewšěm spěchowanje swójbneje politiki ma w srjedźišću stać. Tež Sakske knježerstwo chce swójby w swobodnym staće sylnišo podpěrać. Ministerski prezident Stanisław Tilich wobroći so wosebje na hospodarstwo a džěłodawarjow. Wostanjemy wćipni, w kotrej měrje budže swójbna politika sakskeho knježerstwa swójby podpěrać.

Düsseldorfska Heinrich Heine uniwersita je w tak mjenowanej „Wertestudie 2013” wuslědźiła, zo hrajetej za 80% Němcow mać a nan najwažnišu rólu w posrědkowanju hódnotow. Za najwažniše hódnoty mjenowachu so po naprašowanju respekt, sprawnosć a swójba. Serbja bychu snano hišće tři jim wobstajne hódnoty přidali: lubosć k domiznje, serbskej rěči a cyrkwi. Napominanje swj. Pawła Timotejeje „Ty pak wostań w tym, štož sy nawuknył”,

móže tež džensa za nas płaćić.

Starši być je njesměrnje wupjelnjacy a wobohaćacy nadawk. Tola mnozy su džensa přežadani. Kak maja wšěm tym najwšelakorišim nadawkam a wočakowanjam wotpowědować? Što móže so na politiskej runi nje za skrućenje institucije „swójba” činić? Štó čini politi-

ku? Njeje tu kóždy gremij, kóždy towarstwo, haj kóždy jednotliwec narěčany?

Zawěsće móža so ze stron džěłodawarjow někotre lěpšiny za swójby zarjadować. Čehodla njeměło so maćerjam a nanam fleksibelny džětowy čas dowolić na městnach, hdžež so to praktisce tež hodźi. Starši njeměli stajnje pod čišćom stać, nic dypkownje swoje džěco na př. w pěstowarni wotewzać móc.

We wuchodnej Němskej su nimale wšudže dosć džěćacych přebywanišćow, tež tajkich hač do popołdnja z wobjedom zaručene. Mamy tež wulke lěpšiny w dohladowanju džěci přez poskićene horty. Wězo česći sej kóžda młoda swójba podpěru džěda a wowki. Bohu džak je w našich wjeskach mjezsobna pomoc nimale wšudže intaktna. Wjele młodych swójbow twari sej swój domček blisko staršeju abo přichodneju staršeju. Starši so tak lóšo zmuža, so róli jako nan a mać stajić. Za to trjebaja pak zaměrnju podpěru a wěstosć, zo njejsu sami.

Wšitke wuknjenske procesy započnu so w staršiskim domje. Mać a nan kładu fundamenty za šulske procesy w tym, zo potenciale zamóžnosćow a kmanosćow natwarja a zahorjenosć za wuknjenje a eksperimentowanje budža. Škit a schowanosć, zakładne začuće wěstoty, podpěra, česćownosć w swójbje – to su bytostne wuměňjenja za swobodne rozwiće dźěći. Starši tworja trěbne wuměňjenja za strowe a powaham dźěći wotpowědne wuwice. Woni połoža zakłady za wuspěšne wuknjenje, přihotuja na přechod do šule a podpěruja dźěći při wuknjenju a žiwjenju w šuli. Wo wuspěchu rozsudži fundament, kotryž su starši połožili. To njeplaći jenož za šulski čas, ale na čas žiwjenja.

Za tutón wužadacy nadawk trjeba staršiski dom zwjazkarjow, runje tež pěstowarnju a šulu. Hižo w přerich 6 žiwjenskich lětach dźěsća njeměto so staršej samaj wostajić.

Sakske pěstowarske prawo (SächsKitaG) da w § 2 dźěćacym přebywanišćam nadawk, staršich při kubłanju dźěći „přewodźeć, podpěrać a wudospołnjeć“. Kóždy je na swoje wašnje zamołwity – kubłanje a zdžěłowanje

slušatej hromadze, staršej njekubłataj jenož, tež zdžěłujetaj.

Wědomostna přirada Zwjazkoweho swójbneho ministerija žada sej samo, zo by so swójba jako kubłanska institucija připóznała. Staršej staj a wostanjetaj najwažnišej ekspertaj jeju dźěći a měli so wot kublarjow a wučerjow tež jako tajcy z respektom a chutnosću připóznać. Pře často rěči so wo nadawkach a zamołwitosćach staršich, město toho, zo so z nimi hromadze přemysluje. Staršim njeměła so zamołwitosć za dźěći wotewzać, njeměli pak so tež za wotežku wodzić.

Klaus Hurrelmann a Adolf Timm, nazhonitaj pedagogaj, kotraž so za wusku kooperaciju mjez staršiskim domom a kubłanišćemi zasadźujetaj, pleděrujetaj za „staršiske wuswědčenje“. Staršej mataj wjetši wuznam na wuspěch w šuli hač wučerjo a wučba hromadze. Po jeju měnjenju mataj staršej klučowu rólu při kubłanju a mataj so tohodla w kubłanskim stilu w „lubosćiwej konsekwency“ trenować. Naša towaršnosć měła so tak wuwic, zo by wosobinsku zamołwitosć kóždeho jednotliwca za sebje, swójbju a za zhromadnosć do srjedźišća stajiła.

po Klaus Hurrelmann/Adolf Timm SZ 17./18.09.2011

Wjeselo při camprowanju a wobkedźbowanju ptačkow

Sobotu dopołdnja, 15. februara, je so rjenje předrasćena Witaj-bobrija w Němcach k camprowanju zetkała. Běchu to pěstowarske dźěći, jich starši, knjeni Völkelowa, knjeni Libšowa a knjeni Cymertowa. Je pola nas hižo z dołholětnej tradiciju, zo takle předrasćeni po wjesce camprujemy. Jedna sobota je za nas rezerwowana. Tež wjesni mužojo a šulske dźěći sej tute wjeselo w Němcach popřeja. Kóžda skupina sej tuž jednu sobotu před

Witaj-pěstowarnja „Pumpot“ Němcy

póstnicami za sebje wupyta.

Běchmy tójšto norow a tuž w třoch skupinkach po puću. Z dobrej naladu započa so hejsowanje. Při kóždym domskim zachodže zaspěwachmy mócnje a wótře „Heja, hólcy pójće camprować, niktó nima džensa zboka stać...” a hižo so nam durje wotewrěchu. Z lubje so smějacy mi wobličemi nas wobydlerjo witachu, so z nami radowachu, w rytmusu sobu kleskach a z dźěćimi pobjesadowachu. Cyle připódla so naša tyzka za camprowacy pjenjenz pjelnješe. Tež čerstwy sad, jeja a słódkosće dóstawachmy. Někotři wobydlerjo zawostajichu pola susoda mały dar za nas, hdyž njemóžachu na tutym dnju doma być. Awtowy dom „Mitsubishi” nam šwarny pjenjenz a samo tajku prawu pokładowu lódku dari. W njej namakachmy hrajk a słódkosće.

Cyle dopołdnjo knježeše w Němcach wjesoła nalada mjez dźěćimi, staršimi, kubłarkami a wězo tež wjesnymi wobydlerjemi, kiž su so wočiwidnje na naš wopyt wjeselili. Su to přemožace wokomiki a wuprajamy na tutym městnje wšěm za pomoc a darniwu ruku „Zapłać Bóh”.

kubłarki Witaj-pěstowarnje

Ptački wobkedźbować džěći přeco zaso fascinuje.

Spočatk februara mějachu naše džěći zbožo, ptačkam cyle blisko być. Knjěz Šnabel wot Přirodnoškitneho zwjazka (NABU) přinjese nam wšelake preparowane domjace ptački sobu. Cyle zbliska móžachu džěći pjerja sej wobhladać a tež raz wobmasać.

Hižo jako knjěz Šnabel přenje eksponaty do našeje stwy přinjese, tłóčachu so džěći wokoło eksponatow. „Baćon tu je, baćon tu je”, wjeselachu so džěći a hižo přeni spěwachu „Baćon chodźi po łuce...”. Hnydom wjacore ptački móžachmy na tutym dopołdnu wobdźiwać – tak n. př. sykorku, łastojčku, zybu, hawrona, dypor-

naka, škraholca – a to so naše džěći njemało dźiwachu – samo sowa bě pódla. Hakle zašće lěto smy w serbskej džěćacej knize „Hdže je sowa?” wo sowje słyšeli – a nětko móžachmy ju před nami widzieć – jeje pysk, jeje pazory, jeje pjerja wobmasać. Někotre tych sobupřinjesenych ptačkow běchu našim džěćom znate. Sykorku spóznachu woni, dokelž bě často při ptačej chěžce widzieć. Tež łastojčka bě džěćom znata. W susodnej bróžni hnězdźa łastojčki. W nazymje, krótko před wotlětom do juha, widźachmy wjele na našim balkonje. Wo domjacych ptačich družinach rozwi so spěšnje rozmołwa mjez knjězom Šnablom a džěćimi. Rěčachmy wo tym, kotre ptački widźimy při ptačej chěžce, a kotre do juha leća. Pytachmy za wotmołwami, čehodla wšě ptački w zymje pola nas njewostanu. Na naše prašenja wědžeše knjěz Šnabel přeco wotmołwić. Tež wšelake ptače hněžka bě nam wón sobu přinješt. A móžachmy cyle dokładnje widzieć, z čeho ptački swoje hněžka twarja. Wot někotrych ptačkow móžeše knjěz Šnabel samo wołanje-fifolenje napodobnić.

Knjěz Šnabel zamó wědu wo domjacych ptačkach jara přirodnje a džěšćowsce nam spřistupnić. To zajimowaše wšě džěći, samo naše najmłódše. Wid na ptači

swět, kotryž wšědnje w našej bliskosći dožiwjamy, bu na kóždy pad wótřeny. Při wuchodźowanju spytaja naše džěći ptački spóznać a pomjenować.

Nětko, spočatk nalěća, wočakuja džěći poľne wjesela nawrót łastojčkow a baćonow. A potom zaso rěka: „baćon tu zaso je”.

Ch. Cymertowa, kubłarka

W horće so šulske džěci kubłaja a hladaja

W zašłych lětdžesatkach wotměchu so towaršnostne změny, kotrež wězo tež žiwjenje džěci a swójbow sylnje wobwliwuja. Přez sylniši powołanski angažement staršeu pomjeńši so čas, kotryž za džěci zbywa. Džěci trjebaja tohodla spušćomne městna za dohladowanje rano před šulskej wučbu, kaž tež popoždnu, hdyž njejstej staršej hišće doma. Hort je tu dobra móžnosć, zo so džěci derje a wěsće zastaraja. Dokelž je so w zašłym lěće pola nas wjele změniło, chcemy wam tu naš hort předstajić.

1. Štó a što smy my?

Naš hort je w pincy Ralbičanskeje šule zaměstnjeny. Hort wopytuja tuchwilu 90 džěci. Tute so we wotewrjenym džěle wot šěsć kubłarkow/kubłarjow zastaraja. Powšitkownje so džěci do wuhotowanja dnjoweho wotběha w horće a pedagogiskeho poskitka zapřijaja.

Kóždy štwórtk wužiwamy po zhotowjenju domjacych nadawkow šulsku sportownju. Tak poskići so kopańca abo organizuja so druhe wubědźowane hry. Nimo wšitkich tutych wólnočasnych zaběrow dopomhaja w horće kubłarki a kubłarjo wězo šulerjam a šulerkam při zhotowjenju domjacych nadawkow a poskića wotpowědnu podpěru.

2. Što rěka wotewrjene džěto?

Wotewrjene hortowe džěto rěka, zo so rjadowniske cyłki popoždnu rozpušća. Njewobsteja žane krute hortowe skupiny, džěci móža so we wšěch rumach swobodnje hibać. Ale kóžda rjadownja ma swojeho kruteho kubłarja k narěčenju.

Šulerjo přenjeho lětnika maja swójsku rumnosć, dokelž trjebaja hišće čas k zažiwjenju a zwučenju do šulskeho a dnjoweho wotběha. Móža pak po dorěčenju tohorunja we wotewrjenym horće přebywać. Za šulerjow druheho

do štwórtého lětnika steja scěhowace rumnosće k dispoziciji: twarska, čitanska, kreatiwna, hrajkanska a kicker rumnosć.

Orientaciju da naš klamorčkowy system. Kóžda rjadownja ma w chódbje swoju klamorčkowu desčičku, na kotrejž ma kóžde hortowe džěčo z mjenom swoje městno. Nimo toho wisa při kóždym rumje drjewjana kwětkka, na kotruž džěči swój klamorčk z mjenom při zachodže do ruma připinja. Su-li kćenjace łopješka poľnje wobsadźene, je tež rumnosć wobsadźena a přichodne džěčo njemóže hižo nutř. Tak reguluje so ličba džěči w rumnosćach. Přez tutón system maja džěči, starši a kubłarki/kubłarjo přehlad, štó runje hdže je abo štó je hort hižo wopuścić. Přez tutu wotewrjenosć zmóžnimy džěčom samostatne zarjadowanje popołdnja a wosobinsku zamołwitosć jednanja.

3. Hortske rumnosće

Hrajkanska rumnosć - Rjadownisku rumnosć, w kotrejž so dopołdnja wuwučuje, wužiwamy popołdnju za hrajkanje. Při blidach móža džěči najwšelakoriše hry hrać abo tež puzzlować.

Twarska rumnosć - W tutym rumje njejsu ani blida ani stólcy. Za to steji džěčom cyłe špundowanje k dispoziciji. K twarjenju wužija džěči klocki we wšelakich wulkosćach, tež Lego-klocki a materialije za tykanje. Wosebje rady twarja džěči z Kappla-klockami. Wjacore polcy džěla stwu do małych wotdžělow, w kotrychž so awtomatisce hrajkanske skupiny hromadže namakaja. Džěči móža swoje natwarjene stejo wostajić a swoje hrajkanske ideje přichodny dzeń dale wjesć.

Kreatiwna rumnosć – Tu steja wšě materialije, kotrež džěči k paslenju, molowanju, lěpjenju a konstruowanju trjebaja, k swobodnemu wužiwanju. Tak móža džěči na přikład wšelake přirodne materialije, papjery a paslenske graty wužiwać, kotrež maja swoje městno w tutej stwě.

Čitanska rumnosć – Naša stwa za čitanje je rumnosć, w kotrejž so džěči w čišinje zaběraja. Tu móža čitać, cedejki słuchać abo jenož wotpočnyć. Polcy, konopej a wosebi-ta swěca polěpšitej atmosferu.

Kicker rumnosć – Tuta stwa je wosebje pola hólcow wobľubowana, dokelž móža tu nimo kickera tež shuffle a billard hrać.

kubłarki a kubłarjo Ralbičanskeho horta

My chcemy „dżakuju” prajić

Ptači kwas smy rjenje woswječili a měr je zaso do pěstowarnje začahnył. My, džěci a kubłarki Witaj-pěstowarnje „K wódnemu mužej” z Malešec, chcemy so pola našich starších za prócu w předhodownym a w nowym lěće 2014 podżakować.

W oktobrje a nowembrje zašłego lěta swěćeše husćišo swěca hišće po 16.30 hodź. w pěstowarni. Z wulkim wjeselom a wutrajnosću su so starši k paslenju na paslenskich wječorkach wobdžělili. Słyšeć běše klepanje, toćenje, lěpjenje, diskutowanie, wobmyslowanje atd. A to wšitko za našu předań na Malešanskich hodownych wikach. Nastachu wjele rjanych wěcow, kaž sněhowe muže, jandžele, hable, marmelada, adwentne wěncy a stykane hańžki. Předań bě jara wuspěšna – wutrobny džak wšěm paslerjam a kupcam.

„K wódnemu mužej” Malešecy
Witaj-pěstowarnja

ptačokwasna hudźba jich přewodžeše. Spodobny program ze serbskimi a němskimi spěwčkami a rejemi žnjeješe wulki aplaws.

Luboznje běše kwasne kofejowe blido kryte. Maćerje a wowki běchu někotružkuli chłóšćenku nakuzłali. Tuž bě nalada w Budyšinku dobra a lóštna. Zymička wonka nikoho njemyleše. Wobsah braškoweho cylindra, kiž je so nahromadził, so tohorunja za čumpjel w zahrodce wužije. Wutrobny džak!

kubłarki Witaj-pěstowarnje „K wódnemu mužej”

Žłobik wotewrjeny tež za najmjeńšich

Serbska

W žłobiku Wotrowskeje serbskeje pěstowarnje „Džěćacy raj” móžemy nětko hišće młódše džěći přiwzać. Wuměnenja za žłobikowe džěći wot přenjeho lěta smy dokładnje přihotowali, t.r. rumnosće a personal su zaručene. Wulka hrajkanska stwa je rjenje swětła a za džěći wot 1 do 3 lět wotpowědnje wuhotowana. W myjerni su nowe sanitarne připrawy w spodobnych barbach za najmjeńšich instalowane.

Wosebitosć Wotrowskeje pěstowarnje je přijomna swójbna atmosfera. Rańše zetkanje džěći w skupinje wotměje so jara měrnje a skića runje mjeńšim džěćom dobre zažiwjenje do pěstowarskeho dnja. Kubłarce dowoli to individualny kontakt z kóždym džěšćom. Mjeńše džěći trjebaja často dlěje za rozžohnowanje, kaž tež za přichad do pěstowarnje. Tohodla je derje, hdyž móže so kubłarka ze swojej kedžbnošću nachwilnje cyle jednemu džěšću wěnować. Často njejsu nowačkam kubłarki a tež naš dom hižo cuze, dokož hižo ze staršimi wjetšich bratrow a sotry do pěstowarnje přewodžachu. Přebywanje w našim domje so najmjeńšim tež wolóži, hdyž w dnjowym wotběhu swojeho bratra abo sotru widža. Smědža tutych tež wopytać a sej z nimi pohrajkać.

Při wuchodžowanju po wsy a w přirodže su wězo tež ći najmłódši pódla. Dalokož so hodži, du pěši sobu. Wjetše džěći wozmu sej je za ručku. Při tym wuknu starše džěći wutrajnosć a pomocliwosć napřećo młódšim. Nimo toho so při tym skrući a spēchuje motorika. Prawidła zadžerženja při drózy so wospjetuja a zakótwja. Wot wšeho spočatka su tež ći najmjeńši při swjećenju tradicionelnych swjedženjow a hajenju našich serbskich nałožkow wobdžěleni. Přez napodobnjenje a zajimowane sobučinjenje wuwijawa so wospjetowace činitosće a rituale kaž pačerje při jědži, zwučenosće při wusnjenju, slěkanje a zdrasćenje abo zadžerženje w myjerni ke krutym ritualam. Wosebje džiwamy na lubosćiwu a přećelny wobchad džěći mjezsobu.

kubłarki Wotrowskeje pěstowarnje

pěstowarnja „Džěćacy raj” Wotrow

Swójby w horće zhromadnje sportuja

Swójbne sportowe popołdnjo w nazymje je w našim horće hižo z dołhej tradiciju. Starši wubědźuja so z dźěćimi abo tež napřemo. Kubłarjo přihotuja z dźěćimi zhromadnje tute popołdnjo. Přemyslimy sej wotběh a wšelake stacije. W předpolu z dźěćimi hižo w horće tróšku zwučujemy a so na lóštne wubědźowanja přiho-tujemo. Swójby, tež wuraznje bratřa a sotry hortskich

dźěći so přepraša a po přizjewjenju nastaji so plan a rozdźěla so skupiny.

W Jednoće, sportowej hali hnydom pódlu horta, mamy wuběrne wuměňjenja za sportowanje. Sportowe drasty so přewoblec, a hižo so započina. Sćoplenje přewozmu holcy 4. lětnika. Z hudźbu woni rytmisce wšě pohiby po jich předstawach předrejuja a my wězo runja nim, kóždy tak derje kaž móže. A hižo so hala čumpa. Skónčnje zhonimy, kajka swójba z kim hromadže a wězo napřemo komu „wojuje“. Tónraz běchmy 8 skupinow z něhdže 12-13 wobdźělnikami (starši a dźěći). Mějachmy wšelake stacije kaž stajenje nopaškow, tykanje klamorčkow, mjetanje bulow, łazenje, skakanje a druhe zabawy, kotraž kóždy skupina „wopyta“. Wšě kubłarki z pěstowarnje nam pomhachu a někotři starši přewodžachu tohorunja stacije. Spěšnje so hodźina miny. Dypki so zličichu a wězo chcychu wšitcy wědžeć, što je dobyť. Dobyli su wšitcy, kotřiž su so wobdźělili. Wažne bě hibanje, wjeselo, zhromadnje dožiwjeny čas a lóštne popołdnjo. Po boju dachmy sej hišće zhromadnje kołbaski zesłodžeć.

Serbska pěstowarnja Chróšćicy

Zhromadnje sportować je něšto pozitiwneho w počahu mjez staršimi a dźěćimi. Wuspěchi, ale tež poražki so zhromadnje dožiwja. dźěći chcedža so rady wubědźować, spěšnje běhać, wótře wołać, so čělnje napinać. Tu je wšitko dowolene a starši smědža swoje dźěći hišće při tym pohonjować. Tež dorostenci namakaja abo wotkryja swoje wjeselo na hraću a wubědźowanju znova a dźěći so snadź njemało džiwa, kak wušiknje móže mama balansować abo kak spěšnje papa wokoło kehelow běži.

team Chróšćanskeho horta

Cyťotne kubľanje z Kett-metodu

Nabožnopedagogiski koncept Franza Ketta ma swój spočatk w džěle z maľymi džěćimi a je nastať z nazhonjenjow a metodow w katólskich pěstowarnjach. Franz Kett, katólski pedagoga, je před něhdže 40 lěťami bytostne reformy w pěstowarskej a elementarnej pedagogice wuskutkowať. Jemu bě wažne, zo so džěći cyťotnje ze wšěmi zmysľami narěča.

Hdyž so maťe džěći hrajkaja, wotuča nježiwe wěcy k žiwjenju a dóstanu nowy woznam. Z kartonka nastanje domčk, pozdžišo awto abo wózyčk za klanku; štryčk přeměni so na waku; róžk stwy je wjeska džěda a wowki. Džěćaca fantazija njeznaje hranicy. Při Kett-metodže so tuta kmanosć džěći wužije.

Hľowny element je kruh, na stółčkach abo na zemi. Kruh hromadži džěći, zesylni začuće zhromadnosće, koncentruje na bytostne, změrní. Při powědanju položaja so jednore wěcy (wosebje rubiška) jako symboliske znamjenja do srjedžišća: brune rubiško je zemja, módre je jězor pak rěka, habľ je štom, klocki su wjeska.

Dalše typiske znamjo za Kett-metodu je, zo so powědane z gestami přewodža (na př. škla z rukomaj, roscenje kwětkaceje cyble z rukomaj, schadjenje sľónca z čětom). Džěći so namoťwaja, k widzanejmu swoje ideje a předstawy w sľowach a začućach zwuraznić. Wšitko je prawe, štož so praji. To so přez kontakt a pohib pohľubši (w kruhu hić, sej něšto w kruhu dale dać, so z kwětku pomajkać). Na tute wašnje dožiwja džěći powědane intensiwnišo, hać jenož přez sľowa. To je dožiwjenje ze wšěmi zmysľami.

Při powědanju nastanje wosrjedž kruha před džěćimi wobraz, na blidže abo na zemi. Džěći móža so při kľadženju sami wobdžěľić. Estetisce rjany wobraz w srjedžišću wuprudža wjeselo a schowanosć. Njenastanje jenož wobraz srjedža, teź kóždy džěćo twori sej swójski wobraz ze samowuzwolenym materialom po najľubšich barbach a formach a svojich předstawach a přiswoja sej tak dožiwjene.

W Ralbičanskej pěstowarni spřistupnja sej ľětsa w póstnym času po tutej metodže jutrowny podawk. (hľej teź srjedžna strona).

